

## Μνήμων

Τόμ. 39 (2022)

Μνήμων

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΜΕΛΕΤΗΣ ΝΕΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

## ΜΝΗΜΩΝ



ΜΕΛΕΤΕΣ

ΜΑΡΙΑ ΑΡΒΑΝΙΘΗ, Σπαθιά και άλλα όπλα: Στοιχεία για τον αφοπλισμό των μη Μουσουλμάνων στα χάνια της Κωνσταντινούπολης, Μάρτιος – Απρίλιος 1821 ● ΣΑΚΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ, Ένα νησί σε δύο επικράτειες: Η Κάλυμνος ανάμεσα στην Ελληνική Επανάσταση και την οθωμανική εξουσία (1824-1825) ● ΜΗΝΑΣ ΑΝΤΥΓΙΑΣ, Σπογγαλευτικές συντροφίες και επιχειρήσεις στην Ύδρα στα τέλη της Επανάστασης και τα πρώτα χρόνια της οθωμανικής περιόδου (1830-1840) ● ΣΩΤΗΡΟΔΑ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, Το θεσμικό πλαίσιο και η γραφειοκρατία της αποκατάστασης των αγωνιστών της Ελληνικής Επανάστασης (1821-1906) ● ΔΗΜΗΤΡΑ ΠΥΡΡΙΗΡΗ, Η ώρα της ανταλλαγής: Οι ανταλλάξιμοι Μουσουλμάνοι στον τοπικό Τύπο: Οι περιπτώσεις της Κρήτης και της Μακεδονίας ● ΑΡΤΕΜΙΣΙΑ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ – ΚΥΡΙΑΚΗ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ – ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΜΕΛΙΟΥ, Από τη Βιθνία στην Ελλάδα: Πτυχές της κοινωνικής, οικονομικής και πολιτιστικής ζωής στον τόπο προέλευσης και εγκατάστασης μέσα από το Αρχείο Προφορικής Παράδοσης του ΚΜΣ ● ΜΑΡΙΑΝΝΑ ΚΑΡΑΛΗ, Ο «τεκμηριωτικός» φακός της αιωνιότητας του αίματος: Οι φωτογραφικοί «απαρράλληλισμοί» της Nelly's και η εποχή τους ● ΘΕΟΦΙΛΟΣ ΔΙΑΜΑΝΤΗΣ, Τα τοπικά οικονομικά δίκτυα των Ομάδων Ενδύλων Καταθιακομένων Αγρονιστών (ΟΕΚΑ) ως πρώιμο στάδιο του Δημοκρατικού Στρατού Ελλάδας

## ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΔΟΚΙΜΙΟ

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΧΑΡΤΟΜΑΤΣΙΔΗ – ΝΑΤΑΛΙΑ ΤΣΟΥΡΜΑ, Δημογραφικές μεταβολές στην Ελλάδα της Κατοχής (1941-1944/45): Μια ιστοριογραφική προσέγγιση της πληθυσμιακής κινήτικότητας

## ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ

ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΜΟΪΡΑΣ, Δύο οθωμανικά τεκμήρια για τον Ρήγα ● ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΦΟΙΝΗ, «Μια πιστή εικόνα της Ελλάδας»: Από το ημερολόγιο του ιρλανδού φιλέλληνα James Emerson (1825) ● ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΧΡΗΣΤΟΥ, Οι ενθυμήσεις του Μαρμερνού Λαμπρινού Κ. Δημαρχόπουλου, 1821-1866 ● ΧΡΗΣΤΟΣ ΛΟΥΚΟΣ, Μερικές σκέψεις για τη ζωή, το επιστημονικό έργο και την ποιικιλία δράσης του Αντωνίου Σενάλα

## ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ

Εκδόσεις για το 1821. Μια δεύτερη αποτίμηση: Χάρης Αθανασιάδης, Δημήτρης Δ. Αρβανιτάκης, Σίμος Μπούζικης, Μεγάλης Σωτηρόπουλος, Άννα Αθανασούλη, Παναγιώτης Στάθης ως Ευθύμιος Μαχαίρας, Βασιλική Θεοδώρα, Νικόλαος Αβραάμ, Κατερίνα Γαρίδα, Δημήτρης Γαργής, Ζωή Καζάκου

39

ΑΘΗΝΑ 2022

## ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΜΝΕ Μνήμων

doi: [10.12681/mnimon.37022](https://doi.org/10.12681/mnimon.37022)

Copyright © 2024, Μνήμων

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

## Βιβλιογραφική αναφορά:

Μνήμων Ε. (2024). ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ. *Μνήμων*, 39, 3–9. <https://doi.org/10.12681/mnimon.37022>





# ΜΝΗΜΩΝ

ΤΟΜΟΣ ΤΡΙΑΚΟΣΤΟΣ ΕΝΑΤΟΣ

# ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΜΕΛΕΤΗΣ ΝΕΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

Περιοδικό *MNHMΩΝ*

ΤΟΜΟΣ 39 (2022)

## SOCIETY FOR THE STUDY OF MODERN HELLENISM

Journal *MNIMON*

VOLUME 39 (2022)

### ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Δημήτρης Δημητρόπουλος, Βαγγέλης Καραμανωλάκης,  
Γιάννης Κόκκωνας, Κώστας Λάμπας, Χρήστος Λούκος,  
Ίκαρος Μαντούβαλος, Σοφία Ματθαίου

Επιμέλεια του τόμου: Χρήστος Λούκος  
Φιλολογική και τυπογραφική επιμέλεια: Σωκράτης Πουλής

<http://www.emne-mnimon.gr>

<http://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/mnimon>

Η έκδοση του τόμου πραγματοποιήθηκε  
με την ενίσχυση της Τράπεζας της Ελλάδος

Για αλληλογραφία: Σοφία Ματθαίου, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών (ΕΙΕ),  
Βασιλέως Κωνσταντίνου 48, 116 35 Αθήνα

Για εμβάσματα: Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος,  
IBAN: GR8301101040000010429625782,  
Δικαιούχος: Εταιρεία Μελέτης Νέου Ελληνισμού

e-mail: [emne.mnemon@gmail.com](mailto:emne.mnemon@gmail.com)

Κεντρική διάθεση εκδόσεων: Βιβλιοπωλείο – Εκδόσεις «Παρασκήνιο»,  
Χρήστος Μαρίνης, Ζωοδόχου Πηγής 85, 114 73 Αθήνα,  
τηλ.: 210 3648170, 210 3648197, e-mail: [marinisb@gmail.com](mailto:marinisb@gmail.com)

Correspondence: Sofia Matthaiou, National Hellenic Research Foundation,  
48 Vassileos Constantinou Avenue, 116 35 Athens

Subscriptions: National Bank of Greece,  
IBAN: GR8301101040000010429625782,  
Beneficiary: Society for the Study of Modern Hellenism

e-mail: [emne.mnemon@gmail.com](mailto:emne.mnemon@gmail.com)

Distribution: Bookstore – Publications «Paraskinio», Christos Marinis  
85, Zoodochou Pigis Street, 114 73 Athens, Greece,  
tel.: 210 3648170, 210 3648197, e-mail: [marinisb@gmail.com](mailto:marinisb@gmail.com)

ISSN 1105-3917

# ΜΝΗΜΩΝ

---

## ΜΕΛΕΤΕΣ

---

ΜΑΡΙΑ ΑΡΒΑΝΙΤΗ, Σπαθιά και άλλα όπλα: Στοιχεία για τον αφοπλισμό των μη Μουσουλμάνων στα χάνια της Κωνσταντινούπολης, Μάρτιος – Απρίλιος 1821 ❖ ΣΑΚΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ, Ένα νησί σε δύο επικράτειες: Η Κάλυμνος ανάμεσα στην Ελληνική Επανάσταση και την οθωμανική εξουσία (1824-1825) ❖ ΜΗΝΑΣ ΑΝΤΥΠΙΑΣ, Σπογγαλιευτικές συντροφίες και επιχειρήσεις στην Ύδρα στα τέλη της Επανάστασης και τα πρώτα χρόνια της οθωμανικής περιόδου (1830-1840) ❖ ΣΩΤΗΡΟΥΛΑ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, Το θεσμικό πλαίσιο και η γραφειοκρατία της αποκατάστασης των αγωνιστών της Ελληνικής Επανάστασης (1821-1906) ❖ ΔΗΜΗΤΡΑ ΠΥΡΡΗ, Η ώρα της ανταλλαγής. Οι ανταλλάξιμοι Μουσουλμάνοι στον τοπικό Τύπο: Οι περιπτώσεις της Κρήτης και της Μακεδονίας ❖ ΑΡΤΕΜΙΣΙΑ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ – ΚΥΡΙΑΚΗ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ – ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΜΕΛΙΟΥ, Από τη Βιθυνία στην Ελλάδα: Πτυχές της κοινωνικής, οικονομικής και πολιτιστικής ζωής στον τόπο προέλευσης και εγκατάστασης μέσα από το Αρχείο Προφορικής Παράδοσης του ΚΜΣ ❖ ΜΑΡΙΑΝΝΑ ΚΑΡΑΛΗ, Ο «τεκμηριωτικός» φακός της αιωνιότητας του αίματος: Οι φωτογραφικοί «παραλληλισμοί» της Nelly's και η εποχή τους ❖ ΘΕΟΦΙΛΟΣ ΔΙΑΜΑΝΤΗΣ, Τα τοπικά οικονομικά δίκτυα των Ομάδων Ενόπλων Καταδιωκομένων Αγωνιστών (ΟΕΚΑ) ως πρώιμο στάδιο του Δημοκρατικού Στρατού Ελλάδας

---

## ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΔΟΚΙΜΙΟ

---

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΧΑΡΤΟΜΑΤΣΙΔΗ – ΝΑΤΑΛΙΑ ΤΣΟΥΡΜΑ, Δημογραφικές μεταβολές στην Ελλάδα της Κατοχής (1941-1944/45): Μια ιστοριογραφική προσέγγιση της πληθυσμιακής κινητικότητας

---

## ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ

---

ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΜΟΙΡΑΣ, Δύο οθωμανικά τεκμήρια για τον Ρήγα ❖ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΦΟΙΝΗ, «Μια πιστή εικόνα της Ελλάδας»: Από το ημερολόγιο του ιρλανδού φιλέλληνα James Emerson (1825) ❖ ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΧΡΗΣΤΟΥ, Οι ενθυμήσεις του Μαρμαρινού Λαμπρηνού Κ. Δημαρχόπουλου, 1821-1866 ❖ ΧΡΗΣΤΟΣ ΛΟΥΚΟΣ, Μερικές σκέψεις για τη ζωή, το επιστημονικό έργο και την ποικίλη δράση του Αντωνίου Σιγάλα

---

## ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ

---

Εκδόσεις για το 1821. Μια δεύτερη αποτίμηση: Χάρης Αθανασιάδης, Δημήτρης Δ. Αρβανιτάκης, Σίμος Μποζίκης, Μιχάλης Σωτηρόπουλος, Άννα Αθανασούλη, Παναγιώτης Στάθης ενω Ευθύμιος Μαχαίρας, Βασιλική Θεοδώρου, Νικόλαος Λιβανός, Κατερίνα Γαρδίκια, Δημήτρης Γαρρής, Ζωή Καζάκου



## ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

### *Μελέτες*

|  |         |
|--|---------|
| ΜΑΡΙΑ ΑΡΒΑΝΙΤΗ, Σπαθιά και άλλα όπλα: Στοιχεία για τον αποπλισμό των μη Μουσουλμάνων στα χάνια της Κωνσταντινούπολης, Μάρτιος – Απρίλιος 1821 . . . . .  | 11-30   |
| ΣΑΚΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ, Ένα νησί σε δύο επικράτειες: Η Κάλυμνος ανάμεσα στην Ελληνική Επανάσταση και την οθωμανική εξουσία (1824-1825) . . . . .  | 31-58   |
| ΜΗΝΑΣ ΑΝΤΥΠΙΑΣ, Σπογγαλιευτικές συντροφίες και επιχειρήσεις στην Ύδρα στα τέλη της Επανάστασης και τα πρώτα χρόνια της οθωνικής περιόδου (1830-1840) . . . . .   | 59-86   |
| ΣΩΤΗΡΟΥΛΑ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, Το θεσμικό πλαίσιο και η γραφειοκρατία της αποκατάστασης των αγωνιστών της Ελληνικής Επανάστασης (1821-1906) . . . . .  | 87-111  |
| ΔΗΜΗΤΡΑ ΠΥΡΡΙΠΗ, Η ώρα της ανταλλαγής. Οι ανταλλάξιμοι Μουσουλμάνοι στον τοπικό Τύπο: Οι περιπτώσεις της Κρήτης και της Μακεδονίας. . . . .  | 113-142 |
| ΑΡΤΕΜΙΣΙΑ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ – ΚΥΡΙΑΚΗ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ – ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΜΕΛΙΟΥ, Από τη Βιθυνία στην Ελλάδα: Πτυχές της κοινωνικής, οικονομικής και πολιτιστικής ζωής στον τόπο προέλευσης και εγκατάστασης μέσα από το Αρχείο Προφορικής Παράδοσης του ΚΜΣ . . . . . | 143-166 |
| ΜΑΡΙΑΝΝΑ ΚΑΡΑΛΗ, Ο «τεκμηριωτικός» φακός της αιωνιότητας του αίματος: Οι φωτογραφικοί «παραλληλισμοί» της Nelly's και η εποχή τους . . . . .   | 167-194 |
| ΘΕΟΦΙΛΟΣ ΔΙΑΜΑΝΤΗΣ, Τα τοπικά οικονομικά δίκτυα των Ομάδων Ενόπλων Καταδιωκομένων Αγωνιστών (ΟΕΚΑ) ως πρώιμο στάδιο του Δημοκρατικού Στρατού Ελλάδας . . . . .   | 195-233 |

### *Βιβλιογραφικό δοκίμιο*

|   |         |
|---|---------|
| ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΧΑΡΤΟΜΑΤΣΙΔΗ – ΝΑΤΑΛΙΑ ΤΣΟΥΡΜΑ, Δημογραφικές μεταβολές στην Ελλάδα της Κατοχής (1941-1944/45): Μια ιστοριογραφική προσέγγιση της πληθυσμιακής κινητικότητας | 235-255 |
|---|---------|



### Σημειώματα και μαρτυρίες

- ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΜΟΙΡΑΣ, Δύο οθωμανικά τεκμήρια για τον Ρήγα. I. Η σύλληψη του Ρήγα μέσα από ένα οθωμανικό τεκμήριο. II. Ένα οθωμανικό έγγραφο του 1889 σχετικά με την επίδραση των έργων του Ρήγα . . . . . 257-275
- ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΦΟΙΝΗ, «Μια πιστή εικόνα της Ελλάδας»: Από το ημερολόγιο του ιρλανδού φιλέλληνα James Emerson (1825) . . . 277-293
- ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΧΡΗΣΤΟΥ, Οι ενθυμήσεις του Μαρμαρινού Λαμπρινού Κ. Δημαρχόπουλου, 1821-1866 . . . . . 295-304
- ΧΡΗΣΤΟΣ ΛΟΥΚΟΣ, Μερικές σκέψεις για τη ζωή, το επιστημονικό έργο και την ποικίλη δράση του Αντωνίου Σιγάλα . . . . . 305-320

### Βιβλιοκρισίες

#### ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ 1821. ΜΙΑ ΔΕΥΤΕΡΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ

- Χριστίνα Κουλούρη, *Φουστανέλες και χλαμύδες. Ιστορική μνήμη και εθνική ταυτότητα, 1821-1930*, Αθήνα, Αλεξάνδρεια, 2020, 608 σ. (Χάρης Αθανασιάδης) . . . . . 321-326
- Γιατί, για ποιον γίνεται και τι κάνει μια επανάσταση; Δημήτρης Δημητρόπουλος, *Λόγος γυναικών; Δέκα στιγμιότυπα από τα χρόνια της Ελληνικής Επανάστασης*, Αθήνα, Αντίποδες, 2022, 246 σ. (Δημήτρης Δ. Αρβανιτάκης) . . . . . 326-332
- «Το πρόβλημα Καποδίστριας». Χρήστος Λούκος, *Ιωάννης Καποδίστριας. Μια απόπειρα ιστορικής βιογραφίας*, ΜΙΕΤ, Αθήνα 2022, 554 σ. (Σίμος Μποζίκης) . . . . . 332-335
- Κωνσταντίνα Ζάνου, *Τραυλίζοντας το έθνος. Διεθνικός πατριωτισμός στη Μεσόγειο, 1800-1850*, Αθήνα, άνδρεια, 2022, 322 σ. (Μιχάλης Σωτηρόπουλος) . . . . . 335-340
- Francesco Scalora, *Atene 1821-1827 nel diario di Cesare Vitali. In appendice: la resa della Acropoli d'Atene*, Istituto Siciliano di Studi Bizantini e Neoellenici "Bruno Lavagnini", Quaderni 21, Παλέρμο 2021, 265 σ. (Άννα Αθανασούλη) . . . . . 341-344
- Λένα Διβάνη, *Το μικρό ποτήρι. Ο Καποδίστριας, η Ρωξάνδρα και η Ελλάδα*, Αθήνα, Πατάκης, 2020, 219 σ. (Παναγιώτης Στάθης) . . . 344-351



|  |         |
|--|---------|
| Faidon Moudopoulos-Athanasίου, <i>The Early Modern Zagori of Northwest Greece: An interdisciplinary archaeological inquiry into a montane cultural landscape</i> , Sidestone Press, 2022, 190 σ. (Ευθύμιος Μαχαίρας) . . . . . | 351-356 |
| Violetta Hionidou, <i>Abortion and Contraception in Modern Greece, 1830-1967. Medicine, Sexuality and Popular Culture</i> , Λονδίνο, Palgrave Macmillan, 2020, 361 σ. (Βασιλική Θεοδώρου) . . . . .                            | 356-362 |
| Φωτεινή Ασημακοπούλου, <i>Άθως και πανσλαβισμός. Από το Αρχείο Αλεξάνδρου Λυκούργου</i> , Ακαδημία Αθηνών – Κέντρον Ερεύνης της Ιστορίας του Νεωτέρου Ελληνισμού, Αθήνα 2021, 302 σ. (Νικόλαος Λιβανός) . . . . .              | 362-367 |
| Κωστής Γκοτσίνας, <i>Επί της ουσίας. Ιστορία των ναρκωτικών στην Ελλάδα (1875-1950)</i> , Ηράκλειο, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 2021, 528 σ. (Κατερίνα Γαρδίκια) . . . . .  | 367-370 |
| Πολυμέρης Βόγλης, <i>Δυναμική αντίσταση. Υποκειμενικότητα, πολιτική βία και αντιδικτατορικός αγώνας 1967-1974</i> , Αθήνα, Αλεξάνδρεια, 2022, 269 σ. (Δημήτρης Γαρρής) . . . . .   | 370-376 |
| Αιμιλία Σαλβάνου, <i>Πώς μαθαίνουμε ιστορία χωρίς να τη διδαχθούμε; Ιστορική κουλτούρα, δημόσια ιστορία, ιστορική εκπαίδευση</i> , Αθήνα, Ασίγη, 2021, 271 σ. (Ζωή Καζάκου) . . . . .  | 376-381 |

### Χρονικό της Εταιρείας Μελέτης Νέου Ελληνισμού 2022-2023

|   |         |
|---|---------|
| Διοικητικό Συμβούλιο και Εξελεγκτική Επιτροπή 2022-2023 . . . . . | 383     |
| Α'. Συναντήσεις-συζητήσεις . . . . .                              | 383-385 |
| Β'. Εκδόσεις . . . . .  | 385-386 |
| Γ'. Συνέδρια . . . . .  | 386-387 |
| Δ'. Το <i>Facebook</i> της EMNE . . . . .                         | 387     |
| Ευρετήριο τόμου 39 (2022) . . . . .                               | 389-413 |
| Contents – Table des matières . . . . .                           | 414-417 |

